

**SPRAWOZDANIE Z XVII DNI INTERDYSCYPLINARNYCH
PT. „MIĘDZY SACRUM A PROFANUM
– ŚWIĘCI W KULTURZE”, OLSZTYN 7–9 LISTOPADA 2016 R.**

W dniach 7–9 listopada 2016 roku, odbyły się po raz XVII Dni Interdyscyplinarne na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, pod tytułem „Między *sacrum* a *profanum* – święci w kulturze” [zob. <<http://uwm.edu.pl/ztdif/Swieci>>]. Współorganizatorami, obok Wydziału Teologii, były następujące podmioty: Wydział Sztuki UWM w Olsztynie, Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, Wyższe Seminarium Duchowne w Ełku, Frombork – Zespół Katedralny. XVII Dni Interdyscyplinarne stały się konferencją naukową o zasięgu ogólnopolskim.

Temat XVII Dni Interdyscyplinarnych nawiązał do kilkuletniej pracy badawczej grona specjalistów (historyków, historyków sztuki, literaturoznawców, muzykologów, kulturoznawców, teologów), mającej charakter interdyscyplinarny, a skoncentrowanej na poszukiwaniach źródłowych i analizie uzyskanych danych w odniesieniu do postaci świętych, których ślady są obecne w wierze, pobożności, teologii i sztuce. Dotychczasowe dyskusje interdyscyplinarne odbyły się nad zawartością źródeł należących do poszczególnych dziedzin, w kwestii dotyczącej Matki Bożej (2010), Józefa z Nazaretu (2011), Antoniego z Padwy (2012), Mikołaja z Myry (2013), Marii Magdaleny (2014), Katarzyny Aleksandryjskiej (2015). Wspólnym osiągnięciem był wniosek o wieloaspektowej i wielowymiarowej obecności świętych w pamięci historycznej regionu Warmii i Polski. Pojawiły się kwestie: Na ile obecność świętych w źródłach kultury i dziedzictwa narodowego wpływa na kulturę i jej kształt? Gdzie i jak przebiega granica między *sacrum* a *profanum* w kulturze oraz jak ją rozpoznać? Odpowiedź na te pytania ma istotne znaczenie dla umocnienia świadomości historycznej, niezbędnej do formowania silnych fundamentów tożsamości narodowej i religijnej (wyznaniowej). XVII Dni Interdyscyplinarne stały się miejscem spotkania w poszerzonym gronie osób, które wskazały na specyfikę ujawniania się kwestii *sacrum* i *profanum* w znanych im obszarach źródłowych. Dni były także okazją do upowszechnienia wyników własnych badań i obserwacji.

Zaproszenie do czynnego udziału w konferencji przyjęło 85 osób, reprezentujących środowiska naukowe i kulturotwórcze z całej Polski. Wśród prelegentów byli obecni znamienici goście, m.in. prof. dr hab. Urszula Mazurczak, prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, o. prof. dr hab. Stanisław Celestyn Napiórkowski, prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz, o. prof. dr hab. Jacek Salij, ks. prof. dr hab. Jerzy Szymik. Uczestników konferencji swoją obecnością

zaszczytli: J.M. prof. dr hab. Ryszard Górecki – rektor UWM, bp dr Jacek Jezierski – biskup elbląski oraz bp prof. dr hab. Julian Wojtkowski.

Kolejne Dni otwierała sesja plenarna z wykładami wprowadzającymi do obrad odbywających się w sekcjach – w sumie sześciu, przebiegających równolegle, codziennie po dwie. Pierwszego dnia odbyły się zajęcia w sekcjach: „Wspólnotowy charakter świętości” i „Szkice hagiograficzne”; drugiego – „Literacka i literaturoznawcza perspektywa *sacrum* w kulturze” i „Artystyczna perspektywa i społeczny wymiar *sacrum* w kulturze”; trzeciego – „Hagiograficzna przestrzeń kultury” i „Teologiczna, filozoficzna i kulturowa kwestia *sacrum* i *profanum*”. Wykłady, komunikaty i dyskusje pozwoliły nakreślić swoistą mapę obecności świętych w kulturze. Jest to obecność pozwalająca dostrzec granice między *sacrum* a *profanum*, doświadczana przez kolejne pokolenia chrześcijan i ludzi niezwiązanych z chrześcijaństwem. *Profanum* jawi się tu jako rzeczywistość banalna, od której należy się oddalić na wyżyny duchowej i moralnej doskonałości. *Sacrum* oznacza wyższą jakość życia i doświadczenia duchowego, stąd upragniona świętość była zawsze kojarzona z lepszym człowieczeństwem. Granica między *sacrum* a *profanum* uwidocznia się w ludzkich pragnieniach zbliżenia się do Boga oraz w wysiłkach osiągnięcia świętości rozumianej jako przekroczenie ludzkich słabości i wzniesienie się ponad zmysłowość. Ślady świętych pozostawione w kulturze odnoszą się przede wszystkim do wybitnych jednostek oraz nadzwyczajności ich etosu życiowego i religijnego. Wizerunek świętych jest tworzony z perspektywy „granicy” między *sacrum* a *profanum*, w której znajduje się autor przekazu umieszczonego we fragmencie przestrzeni kultury. Wyraz doświadczenia owej granicy oraz pragnienia świętości, w ciągu wieków był odzwierciedlany w literaturze, sztuce, religijności, a także w symbolach powiązanych z codziennym życiem ludzkich społeczności. Święci, choć popularność poszczególnych postaci zmieniała się w ciągu wieków, to jednak są nieustannie przywoływani. Dla ludzi zmagających się z dylematami wyborów i ocen moralnych, są autorytetami ukazującymi model życia godnego istoty ludzkiej, zmierzającej dalej i wyżej niż sięgają zmysły.

Konkluzje wynikłe z dyskusji przeprowadzonej w poszczególnych sekcjach wskazały na konieczność poszerzenia obszaru badań tak, aby objął on obecne w kulturze ślady pozostawione przez wybitnych chrześcijan (osoby niekanonizowane). Dyskutanci dostrzegli również istnienie znaczącego zakresu źródłowego dotyczącego świętych, wymagającego badań naukowych w formie interdyscyplinarnej, a nawet interobszarowej. Konieczność nowego podejścia do tych danych źródłowych jest uwarunkowana faktem intensywnego przenikania się *sacrum* i *profanum* w kulturze tworzonej w ciągu dziejów ludzkich, a świadczącej o poszukiwaniach autorytetów moralnych i wzorów godnych naśladowania. Zaproponowano utworzenie w Olsztynie centrum badań hagiologicznych – jako miejsca i środowiska zajmującego się wypracowaniem metody interdyscyplinarnej dla badań nad świętymi jako kwestią integrującą różne sfery ludzkiej aktywności oraz płaszczyzny struktury osoby ludzkiej.

Wydarzeniom naukowym towarzyszyły dwa kulturalne, przygotowane przez Wydział Sztuki UWM w Olsztynie. Wieczorem, pierwszego dnia, w bazylice kate-

dralnej św. Jakuba, na Starym Mieście w Olsztynie, odbył się koncert pt. „Śpiewne modlitwy”, przygotowany przez Chór Cantores Varmienses przy Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej w Olsztynie, prowadzony przez prof. dr. hab. Benedykta Błońskiego. Obecni wysłuchali utworów sakralnych kompozytorów polskich i zagranicznych. Sekcja, w której podjęto zagadnienia artystyczne została wzbogacona wystawą fotograficzną pt. „Światłem malowane. Witraże w kościołach warmińskich”. Na wystawie zaprezentowano wielkoformatowe fotografie współczesnych witraży w kościołach olsztyńskich i fotografie starych witraży z kościołów w innych miejscowościach warmińskich. Autorki fotografii: absolwentka Natalia Tomczak i studentka Anna Pacanowska Instytutu Sztuk Pięknych UWM w Olsztynie.

dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz prof. UWM Olsztyn